

Názáret-iskola

Fiatal felnőttek lelkigondozása egy közösség lelkiségében

A Názáret-iskola a Nyolc Boldogság Közösség egyik ifjúságpasztorációs szolgálata, amelynek keretében olyan fiatalokat fogadunk be házukba, akik szeretnék hosszabb időt Istennek adni az életükből, azzal a céllal, hogy Isten tekintetével jobban rálássanak az életükre, mélyebb önismeretre jussanak, s képesek legyenek dönteni további útjukról. A Názáret-iskola lehetőséget ad számukra, hogy – kiszakadva eddigi megszokott, „pörgős” életükből, kicsit eltávolodva a világ zajától – tisztábban, érthetőbben ismerjék fel mély, hiteles vágyaikat, küldetésüket a világban. A fiatalok egyéni lehetőségeik szerint egy-hat hónapot töltenek el közösségünkben.

A fiatalok kísérése a Názáret-iskolában több mint egyszerű lelkivezetés vagy lelkigondozás. „Klienseinkkel”¹ nemcsak a lelkivezetés idején találkozunk, hanem a mindennapi élet különféle helyzeteiben is. Befogadjuk őket otthonunkba, a közösség házába, velünk együtt étkeznek, dolgoznak, imádkoznak, vannak közös szabadidős tevékenységeink. Mindez jóval tágabb perspektívát ad a segítség folyamatában, mint például a havi egyszeri találkozás. Ugyanakkor speciális kihívással is szembesít bennünket, kísérőket. Lehetünk-e lelkigondozók a nap huszonegy órájában? Hogyan használhatjuk fel mindazt, amit a kliens nem hoz be a beszélgetésbe, de amit más élethelyzetekben felismertünk vele kapcsolatban? A lelkivezetés/lelkigondozás folyamata sem korlátozódik csupán a beszélgetésre. Amikor például együtt dolgozom a kertben a klienssel, a kétkezi munka során is segíthetem. Érdekes kihívás úgy kertészkedni egy fiatalal, hogy közben én nondirektív, lelkigondozói attitűddel vagyok mellette.

Ahhoz, hogy klienseink életének hétköznapi pillanataiban is segítőként tudjunk jelen lenni, hangsúlyozottan szükséges a személy holisztikus szemlélete. Kísérésükhöz szükséges a lelkivezetés és a lelkigondozás is. Míg a lelkivezetésben a kliens és Isten kapcsolata van a középpontban, a lelkigondozásban az életeseményei és a bennük mutatkozó elakadásai, a személyiségfejlődés folyamán megélt, átmeneti krízisekkel jellemezhető időszakokkal való megküzdés. A Názáret-iskola a fiatal felnőttek számára kettős folyamatot jelent: egyrészt istenkapcsolatuk intenzív időszakát élék meg, másrészt fejlődésük szempontjából is különösen fontos szakaszban vannak (pályaválasztás, hivatástisztázás, az identitás megerősödése). Ahhoz, hogy mindkét dimenzióban kísérni tudjuk őket, fontos értünk mindazt, ami a személyben zajlik – spirituális, pszichológiai és biológiai szinten egyaránt. Tanulmányomban ezért is szeretnék hangsúlyt fektetni a személy struktúrájáról és fejlődési folyamatáról alkotott elméletekre. Nem szándékozom a pszichológia számos teóriájával foglalkozni, mindezeket háttértudásként meglévőnek tekintem. Csak a témám szempontjából fontosnak ítélt néhány elméletet mutatok be vázlatosan.

A Názáret-iskola rövid ismertetése és az elméletek kibontása után néhány konkrét esettel kapcsolatban szeretném bemutatni a Názáret-iskolában folyó lelkigondozást.

Befogadó közeg, keretek

„...visszatértek Galileába, a városukba, Názáretbe. A gyermek pedig növekedett és erősödött,

¹ A tanulmányban a „fiatal(ok)” és a „kliens(ek)” kifejezést egyaránt használom. Fiatalokon általában a Názáret-iskola programjába befogadott személyeket értem, míg a kliens szó szorosabb értelmű, azokat jelöli, akikkel lelkivezetői/lelkigondozói kapcsolatban voltam/vagyok.

telve bölcsességgel, és az Isten kegyelme volt rajta” (Lk 2,39–40).

A Nyolc Boldogság Közösség homokkomáromi háza befogadó, nevelő és képző közeget biztosít a fiatalok számára. A názáreti otthon mintáját szeretnénk követni, ahol Mária és József szeretete veszi körül Jézust, aki nekik engedelmeskedve növekszik korban és bölcsességben Isten és az emberek színe előtt. Mária és József a szeretet két arcát tárja elénk: a befogadó és a cselekvő szeretetet. Mária alakja a befogadó, Istenre teljesen nyitott szemlélődő szeretetet tükrözi, aki Isten ígét szívébe zárja, és el-elgondolkodik rajtuk. József a cselekvő szeretet embere, aki a mindennapokban konkrétan mutatja meg gondoskodását a rábízott gyermek és anyja iránt. Igaz ember, aki Isten törvényei szerint élve biztonságos támaszt, *kereteket* nyújt a felnövekvő Jézusnak.

A szeretet e két arca mutatkozik meg közösségünk lelkiségében is: szemlélődés és apostolkodás együtt van jelen az életünkben. Közösségi karizmánk másik fontos eleme az életállapotok egysége. A megszentelt életű testvérek és nővérek ága mellett fontos szerepe van lelki családjunkban a laikus ágnak. Ez utóbbit a közösségünkben elkötelezett családok és egyedülállók alkotják, akik rendszeresen részt vesznek közösségünk életében, így ifjúságpasztorációs szolgálatunkba is bekapcsolódnak. Közösségünket családias, testvéries légkör jellemzi. A kis létszám (tíz-tizenöt fő, a közösségi tagokkal együtt) lehetővé teszi, hogy a fiatalok – a mély, személyes kapcsolatok révén – felismerjék elakadásaikat, megfogalmazzák érzéseiket, s amennyiben szükséges, korigálják viselkedésmódjukat.

A Názáret-iskolásokkal foglalkozó teamet a közösség Homokkomáromban élő tagjai (négy szerzetes nővér és négy jelölt) alkotják. A különböző feladatokat a tagok elköteleződési szintje, szaktudása, aktuális élethelyzete szerint osztjuk el. A team vezetője a ház elöljárója. A Názáret-iskolásokkal kapcsolatos mindennapi szervezési, adminisztrációs feladatokért egy nővér felel, a fiatalok hozzá fordulhatnak napi gondjaikkal, gyakorlati kérdéseikkel. Az elméleti képzést a team öt tagja osztja fel egymás között, minden-

ki választott már úgynevezett saját témát, amelyben szakirodalom segítségével és szakképzéseken elmélyülhet, és amelyet évről évre előad a fiataloknak. A team minden tagja felelős valamilyen munkaterületen, ahol együtt dolgozik a hozzá beosztott fiatalokkal. A lelkivezetés/lelkigondozás feladatát képzett közösségi tagok látják el.

Említettem, hogy a fiatalokkal (klienseinkkel) megosztjuk mindennapi életünket, együtt imádkozunk, dolgozunk, étkezünk. S fölvettem azt a kérdést, hogy lehetünk-e napi huszonegy órában lelkigondozók. Többéves tapasztalat kellett ahhoz, hogy megtanuljunk jól különválasztani a szolgálati és a személyes időt, valamint a team, vagyis a közösség tagjai számára elkülönített alkalmakat. A program tervezésekor igyekszünk olyan tér- és időbeli határokat megfogalmazni, amelyek ezt lehetővé teszik. A napirend kialakításakor ügyelünk arra, hogy a team tagjainak legyen helyük, idejük a munkából való visszavonulásra, a pihenésre, feltöltődésre. Mivel a munkahelyünk és az otthonunk ugyanaz, erre különösen oda kell figyelnünk.

A NÁZÁRET-ISKOLA PROGRAMJA

Elméleti képzés: Hetente két délután van elméleti képzés. Ebből az egyik a személyes, egyéni képzési idő, melynek része az ajánlott irodalom egyéni feldolgozása vagy a lelki kísérelővel megbeszélt témákkal kapcsolatos egyéni munka. A közös képzés előre megtervezett tematika alapján történik. A fiatalok olyan témákban hallgathatnak előadásokat, amelyek segítséget nyújtanak az elkötelezett keresztény élet elsajátításához, hitünk alapjainak mélyebb megismeréséhez, az önismerethez és a másokkal való kapcsolatok megéléséhez. A képzés anyagának témái közé tartozik az „áttetszőség” – melyen az igazságban megélt emberi kapcsolatokat értjük –, továbbá lényeges része a konfliktuskezelés, a kiengesztelődés, a megbocsátás. A „tisztaság” témakörében szó esik a szexualitásról, a baráti, testvéri kapcsolatok tisztaságban való megéléséről.

Az elméleti képzéseket minden alkalommal megelőzi egy közös megosztás arról, hogy a

résztevők mit éltek meg az elmúlt héten. Aktuálisan egyszerű élménybeszámolóról van szó, de úgy gondolom, itt volna lehetőség csoportos lelkigondozásra. A közeljövőben tervezzük ennek kidolgozását.

Liturgikus és imaélet: A fiatalok teljes mértékben részt vesznek a közösség imaéletében. A napi imaprogram összetevői: zsolozsma, szentmise, szentségimádás (egyórás csendes személyes belső ima a kihelyezett Oltáriszentség előtt a kápolnában). Ezeket kiegészíti néhány időszakos liturgia vagy egyéb ima (például keresztút, rózsafüzér). Az imaidőknek különösen fontos helyük van a fiatalok életében, fejlődésében. Az imában megtapasztalt béke és isteni szeretet felszabadítóan hat rájuk, s mélyen elfojtott érzelmeket, emlékeket tudnak Isten gyógyító tekintete elé helyezni. Az imában felmerülő érzéseket, tapasztalatokat beviszik a lelkigondozói beszélgetésbe, és fordítva: a beszélgetésünk során felismert érzéseket, vágyakat, sebeket odaviszik Isten elé.

Munka: Minden fiatalnak van egy szolgálati területe. Igyekszünk úgy elosztani a ház körüli munkákat, hogy mindenkinek jusson fizikai és szellemi munka is. A munka nevelő, gyógyító eszköz is: növeli önértékelésüket, új képességeket fedeznek fel magukban, növekszik felelősségtudatuk, önállóságuk. Munkavégzésük módja nagyon sokat elárul személyiségükről, elakadásaikról, kapcsolati nehézségeikről, így problémáik feltárása sem korlátozódik csupán a segítőtársbeszélgetés idejére.

Közös szabadidős tevékenységek: Sport, kirándulás, filmnézés, játék, vagy egyszerűen egy kávé melletti baráti megosztás. Ezeken az alkalmon könnyebben meg tudjuk élni azt, hogy társak, testvérek vagyunk ugyanazon az úton. Enyhül a „szakember” és „kliens” közötti megkülönböztetés és csökken a távolság.

Közös missziók, apostolkodás: A fiatalok részt vesznek a közösségünk által helyben vagy máshol szervezett lelkigyakorlatok lebonyolításában. Például iskolákban nagybőjti lelkigyakorlatokat tartottak gyerekeknek. Ezekre együtt ké-

szülnek egy közösségi vezető irányításával. A missziók alkalmat adnak arra, hogy fiataljaink megismerjék magukat olyan helyzetekben, mint amikor például ki kell állni egy csoport elé beszélni, tanúságot tenni vagy éppen táncot tanítani. Egyikük elmondta, hogy szinte ájulás környékezte, amikor meg kellett szólalnia egy csoport előtt. Addig semmi ehhez hasonló nem tapasztalt. Későbbi beszélgetéseink során ebből kiindulva nagyon fontos dolgokat ismert fel, és növekedésének eszköze lett ez az élmény.

Lelkivezetés: A fiataloknak lehetőségük van személyes lelkivezetésre a Názáret-iskola ideje alatt. A közösség ajánl számukra lelkivezetőt. Ritka eset az, hogy a fiataloknak már volt előzőleg tapasztalatuk a rendszeres lelkivezetésről, általában nálunk találkoznak először ezzel a lehetőséggel. A Názáret-iskola időszaka során intenzív belső munka, átalakulás történik bennük, ezért szükséges, hogy „kéznél legyen” a lelkivezető/lelkigondozó. A találkozások gyakoriságát a személy igényeinek megfelelően határozzuk meg. Én általában kéthetente találkozom az általam kísért személyekkel, kivéve az intenzívebb lelkigyakorlatos hetüket, a „hivatástisztázó” lelkigyakorlatot, amikor naponta beszélgetünk. Így a hat hónap alatt 17-20 találkozásra van lehetőség, ami komoly munkát tesz lehetővé.

Hivatástisztázó lelkigyakorlat: Kiemelten fontos időszak a Názáret-iskolások programjában ez az egyhetes lelkigyakorlat, amelynek során naponta két tanítást hallgatnak meg, és mindennap személyes lelki kísérésben van részük. A lelkigyakorlat sűrítve tartalmazza azokat a témákat, amelyekkel az év során a megkülönböztetési, döntési folyamatokban szembesülnek a fiatalok.² A lelkigyakorlat célja elsősorban nem az, hogy a lelkigyakorlatozó ezen a héten eldöntse, mi a hivatása, hanem abban szeretnénk segíteni, hogy mélyebb önismeretre jusson, tanulja meg lehetőségei szerint igazságban látni önmagát, és ezek alapján majd döntést hozzon. (A lelkigyakorlatról később még lesz szó egy konkrét esettel kapcsolatban.)

² A hivatástisztázó lelkigyakorlat témái: A hívás – Az ember miértjei – Hivatásunk képekben – Bibliai meghívások – Félelmeink és az isteneképek – Vágyaink és a szabadság – Hivatás és küldetés – A megkülönböztetés.

Közösségünk pasztorációs szolgálataiban már az alapítási időktől (1973) fontos tényező az, ahogyan az emberről gondolkodunk. Az emberről alkotott képünk lényege, hogy a személyt test és lélek egységében, a pszichológia nyelvén bio-pszicho-szociális-spirituális egységében szemléljük. *Jo Croissant A test a szépség temploma* című könyvében így ír a személy strukturális felépítéséről: „A jeruzsálemi templom mintájára vagyunk megalkotva. Mindannyiunkban ott van a Szentek Szentje, amelyet semmi sem torzíthat el.”³ A szerző továbbviszi a templom–ember-hasonlatot, és arra emlékeztet, hogy amiképpen a jeruzsálemi templomot lerombolták és kifosztották, amikor a nép elhagyta Istent, az igazság útját, úgy igaz ez napjaink emberére is. „Olyan nagy a hasonlóság a száműzetés utáni Jeruzsálem és a mai fiatalok helyzete között, hogy önkéntelenül a nép válaszára gondolunk: *Menjünk, és fogjunk hozzá az építkezéshez* (Neh 2,18)!”⁴ A „fogjunk hozzá az építkezéshez” számunkra azt jelenti: lehetőséget és segítséget nyújtunk a fiataloknak, hogy újraépítsék énjük széthullott, sérült részeit.

1. Az emberről alkotott képünk

Az ember valójáról, működéséről többféle elmélet született. A teljesség igénye nélkül szeretnék bemutatni néhány modellt, amelyek kifejezik az emberről alkotott képünket. Ezek között van olyan, amelyet filozófiai-antropológiai megközelítés jellemez (*Pascal Ide*), mást pszichológus, pszichiáter alkotott meg (például *Len Sperry* elmélete), ismét mást a lelki élet nagymesterei. Ez utóbbiak közül *Avilai Szent Teréz* tanítását emelem ki, mivel közösségünk legfőképp a kármelita lelkiség szerint gyakorolja, tanítja a lelki élet útját. Az említett személyiségmodellek alapján szeretném majd bemutatni azt a pasztorációs munkát, amelyet közösségünk végez a fiatalok körében. A bemutatott

modellek lényegét abban látom, hogy az ember holisztikus szemléletét tükrözik, és megfelelő támpontot nyújtanak a fiatalok lelkivezetői/lelkigondozói kíséréséhez.

2. Egy filozófiai-antropológiai személyiségmodell

Pascal Ide személyiségmodellje a személy megközelítésének négy szintjét különbözteti meg: a szomatikus (biofizikai), a pszichológiai, az etikai és a természetfölötti vagy teológiai megközelítést. A pszichológiai és etikai szint közötti határt a szabadság, a szabad döntés mozzanatában ragadja meg, melynek során a tudatlan pszichológiai folyamatokat fölváltja a tudatos döntés, választás. Mind a négy dimenzió kölcsönhatásban van egymással, bármelyik figyelmen kívül hagyása az ember téves ismeretéhez vezetne. Pascal Ide beszél az ember spirituális dimenziójáról is, nem a szoros értelemben vett vallásosságot értve rajta, hanem az emberi szellemet (*spiritus*), az ember értelmét és akaratát.⁵

Hasonlóan a jeruzsálemi templomhoz a személy belsejéhez is kapuk vezetnek. Ezeket a kapukat ismerhetjük fel Pascal Ide modelljében is, aki a „nyitottság” kifejezést használja, amikor a személy struktúrájáról beszél. Három törvényszerűséget állapít meg, amelyek alakítják az emberi személyt; ezek a *nyitottság*, az *egység* és az *újítás* (innováció). Mindhárom megtalálható a személyiségstruktúra három szintjén: a fizikai, a pszichológiai és a spirituális szinten. A *nyitottság* – hasonlóan az épületen lévő nyílásokhoz – kétirányú mozgást tesz lehetővé: befelé, a külvilágból az ember belseje felé, ez a befogadás dinamikája; és kifelé, az embertől a külvilág irányába; ez az adás, önátadás dinamikája. A személy struktúrájának legmagasabb, spirituális szintjén működik a személyiséget összetartó erő, az *egység*, amely az értelem és az akarat munkája. Az *újítás* törvényszerűsége a fejlődésre, változásra való képességet jelenti.⁶

3 Croissant, J.: *A test a szépség temploma*. Homokkomárom, 2000, Nyolc Boldogság Katolikus Közösség, 12. ■ 4 Uo. 21. ■ 5 Ide, P.: *Mieux se connaître pour mieux s'aimer*. Paris, 1998, Librairie Arthème Fayard, 10–12. ■ 6 Uo. 12–15.

A személyiségfejlődés a környezettel való kölcsönhatásban zajlik. A nyitottság, vagyis a befogadás és adás három különböző szinten való megnyilvánulása Pascal Ide elmélete alapján röviden az alábbiak szerint írható le:⁷

Fiziológiai szinten a létfenntartáshoz szükséges táplálkozás áll a befogadás oldalán. Ezen a területen sokkal többről van szó, mint egyszerűen a táplálkozásról. Maga az étel elfogadása feltételez egy kapcsolatot azzal, akitől kapjuk. Az étkezéssel kapcsolatos magatartás, illetve az evési zavarok (például a bulimia és az anorexia) mélyebb lelki folyamatok jelzései lehetnek. Ugyanakkor az életadás képességét, a termékenységét Pascal Ide az adás, ajándékozás szintjére helyezi.

Affektivitás: Az öt érzékszerv általi megismerés a befogadás területéhez tartozik, de magasabb szintű, mint a táplálkozás. Amikor szemlélünk, tapintunk valamit, az a dolog gazdagít bennünket, anélkül, hogy eltűnne vagy megszűnne létezni. A megismerés tiszteletben tartja a másikat, és megnyit bennünket felé. Ugyanez igaz a szeretetre. A szeretet: nyitottság és tisztelet a másik iránt, míg ennek ellenkezője, a birtoklás, a másik „megszerzésére” irányuló szándék bezárkózáshoz, a dialógus lezárásához vezet.

Spirituális szint: az értelem és az akarat szintje. Az ember keresi élete értelmét, nyitott az igazság megismerésére. Mindenki az igazat keresi, s ezt a keresést alapvető, az igaz megtalálásába vetett bizalom motiválja. Ugyanakkor, míg öt érzékünkkel felfogjuk a külvilágból érkező hangokat, ízeket, illatokat, képeket, addig az igazra való nyitottság, az értelem teszi lehetővé, hogy felismerjük a dolgok belső értelmét. A valóság ilyen módon való felismerése még mindig nem elég az embernek. Fontos számára az is, hogy ezekben megtalálja az értéket, a jót. A jó az, ami vonzza az embert, a jó teljességére törekvés, a boldogság utáni vágy. A jó teljessége magában foglalja mások javát is, és éppen ez a szeretet lényege: akarni azt, ami a másoknak jó. Wilfred Stinissen kármelita szerzetes ezt így fe-

jezi ki: „Ugyanis a szeretet »érzékszerve« az akarat. Szeretni valakit annyi, mint »akarni« a másik létezését.”⁸ Még egy alapvető vágyat említ Pascal Ide, mégpedig a szép iránti vágyat. Ezt azonosítja az Isten utáni vágyakozással. Így együtt van három transzcendentálé: a szép, a jó és az igaz, amely az ember legbelső vágyait mozgatja.

Pascal Ide a Maslow-féle szükségletpiramis-hoz hasonló hierarchikus szerkezetet állít fel. A hierarchikus szerkezet rámutat arra, hogy a fiziológiai adottságok megalapozzák az összes többi, magasabb szinten lévő készséget, nyitottságot. Ez nagyon fontos a lelki kísérés, lelkigondozás szempontjából, mivel a legalapvetőbb szükségletekben jelentkező hiány szinte lehetetlené teszi azt, hogy a magasabb szinten lévő készségekkel foglalkozunk. Éhes emberrel nehéz magas szintű spirituális dolgokról beszélni.

Ez a fajta hierarchikus megközelítés csak egy lehetőség a sok közül. Érdekes megállapítás a szerző részéről, hogy a személyiség ábrázolásának van egy férfias és egy nőies megközelítése.⁹ A piramis alakú a férfias (lásd az 1. ábrát a 241. oldalon). Ezzel szemben vagy ezt kiegészítve jelenik meg egy nőies változat (lásd a 2. ábrát a 241. oldalon), amely körökkel ábrázolja ugyanazt az elvet. A férfias a fölfelé törekvő, a nőies a mélységnek, a befelé fordulás irányának kedvez. Ez a különbség található meg a lelki élet két nagymesterénél, Avilai Szent Teréznel és Keresztes Szent Jánosnál. Míg Teréz *A belső várkastélyban* a lélek mélye, a legbelső szoba felé törekszik, ahol Isten lakik, Keresztes Szent János a Kármel-hegyre vezető útról ír. A Szentírásban is megfigyelhető, hogy valahányszor a férfiak Istenhez akarnak szólni, fölmennek egy hegyre. Természetesen mindkét irány – a befelé és a fölfelé – jelen van a férfiakban és a nőkben is, de eltérő hangsúllyal.

Pascal Ide a fejlődési folyamatban három fázist különböztet meg, melyek életünk folyamán újra és újra ismétlődhetnek. Ez a három fázis a struktúraépítés, a megsebződés és az új struktúra létrehozása. Nyomon követhetjük bennük a

⁷ Uo. 17–25. ■ ⁸ Stinissen, W. OCD: *Támaszkodva támasz nélkül – A sötét éjszaka Keresztes Szent János tanítása alapján*. Pécs, 2000, Sarutlan Kármelita Nővérek, 11. ■ ⁹ Ide, P.: *Mieux se connaître pour mieux s'aimer*, i. m. 28–29.

három törvényszerűség: a nyitottság, az egység és az újítás változásait¹⁰ (lásd a 242. oldalon lévő 1. táblázatot).

Pascal Ide sémája emlékeztet a levinsoni szakaszokra. *Daniel J. Levinson* a személyiségfejlődés leírásakor struktúraépítő és struktúraváltó szakaszokat különböztet meg. A struktúraváltásra általában az jellemző, hogy a személy szembeül korlátaival, sebzettségével vagy a polarítások okozta feszültséggel.¹¹ Ezekben a kritikus élethelyzetekben jól megfigyelhető a nyitottságot, egységet, újítást érintő változás. A személy hajlamos a bezárkózásra, önmagába fordulásra. A polarítások között vívódik, s választás elé kerül: megmarad a megszokott, begyakorolt működésmódokban, vagy kész dönteni a változtatás és így a megújulás mellett. A személy a megújulás, változás melletti döntéssel újra megnyílik, majd az új tapasztalatok integrálásával személyisége ismét egységesül, egyensúlyba kerül.¹²

Pascal Ide a bezáródás két formáját különbözteti meg: az egyik az elszenvedett sebek, sérülések eredménye, a másik pedig a szándékos bűné.¹³ A sebzettség kategóriájába sorol a személyiségfejlődés során bekövetkezett minden zavart és következményeiket, amelyek akadályozhatják a személy egészséges működését.

3. Egy integratív modell: Len Sperry elmélete

Len Sperry alkotott egy átfogó modellt,¹⁴ amely a pszichológiai és spirituális dimenziót, az emberi tapasztalat morális kérdéseit, valamint az átalakulás dimenzióit egyaránt figyelembe veszi. A modell segítséget nyújthat a lelkivezetés és lelkigondozás folyamán a célok és főbb témák megválasztásához, a beavatkozások megtervezéséhez, valamint a fejlődés megfigyeléséhez. A modell figyelembe veszi az egyének különbözőségeit; azt, hogy mindenkinek egyedi, sajátos útja van. A morális, spirituális, pszichés adottságok végtelen variációjával dolgozhatunk (a *Sperry integratív modelljét* összesség 2. táblázatot lásd a 242. oldalon).

A keresztény hagyományoknak is megfelelő Sperry azon megállapítása, miszerint a személyiségfejlődés vagy a lelki élet fejlődése során történő átalakulás „az a folyamat, amelyben az istenkapcsolat éretté válik, ez pedig kihat az emberi kapcsolatokra és cselekedetekre. Így kegyelem is van benne.”¹⁵

A lelkigondozás célja a kliens kísérése az átalakulási folyamatban. Ezért fontos, hogy már az elején megállapítsuk, hol tart a kliens, melyik átalakulási területtel van dolgunk. A következő lépés a célzott átalakulási területhez tartozó énképességek fejlettségi szintjének megállapítása. Megnézzük, milyen spirituális gyakorlatokkal, erényekkel rendelkezik a kliens ezen a területen, majd ennek alapján készíthetünk egy mátrixot aktuális állapotáról, különös tekintettel a gyengébben működő átalakulási dimenziókra és az ezekhez tartozó énképességekre, erényekre. A lelkigondozás folyamatában majd ezekre fogunk koncentrálni. A kliens közreműködésével elkészítjük a lelkigondozási tervet, melynek főbb lépései a következők lesznek: a célok fontossági sorrendbe állítása; kijelöljük, hogy mely erényeket kell gyakorolnia; technikák, gyakorlatok meghatározása (például belső ima, lelki olvasmány). A következő lépés a terv megvalósítása. Ebben a folyamatba sorolja a szerző azt is, amikor kompetenciahatárainkhoz érve más szakemberhez, például pszichoterapeutához irányítjuk a klienst. A segítőkapszolat során folyamatosan figyelemmel kísérjük a kliens fejlődését. Együtt állapítunk meg mérföldköveket, amikor közösen megvizsgáljuk az elért eredményeket (például csökkent-e a szorongása bizonyos helyzetekben, hogyan fejlődött az imaélete, istenképe stb.).¹⁶

A LELKI ÉLET FEJLŐDÉSE AVILAI SZENT TERÉZ ÍRÁSAI ALAPJÁN

Avilai Szent Teréz a lelki élet folyamatát a belső várkastélyban való befelé haladásként írja le. Teréz a folyamatot a „hét lakás” szakaszaira

10 Uo. 31–44. ■ 11 Somogyiné Petik K.: *A felnőttkori fejlődés pszichológiája*. Budapest, 2009, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola, 6–7. ■ 12 Ide, P.: *Mieux se connaitre pour mieux s'aimer*, i. m. 31–44. ■ 13 Ide, P.: *Blessure et péché*. Carmel, 1995/1., 42. ■ 14 Sperry, L.: *An Integral Model of Pastoral Counseling and Spiritual Direction*. *Human Development*, volume XXII/2., 2001, 37–42. ■ 15 Uo. 37–38. ■ 16 Uo. 40–41.

bontja, és arra hívja olvasóit, tanulják meg belakni mind a hét lakást. Tehát nem arról van szó, hogy ha túljutottunk egy szakaszon, teljesen megfedelkezhetünk róla, épp ellenkezőleg, az ott szerzett pozitív képességeket, erényeket éljük meg továbbra is – hasonlóan Erik H. Erikson pszichoszociális elméletéhez, mely szerint az élet nyolc egymást követő szakaszában külső és belső konfliktusok (krízisek) megoldásával jut előbbre a személy. E feladatok pozitív megoldása alapvető képességek megszerzésével jár, amelyekre a személynek egész életében szüksége van. A nem megfelelően megoldott krízisek a képességek hiányához vezetnek, és az újabb kríziseknél ismét előtérbe kerülnek.¹⁷ Meglátásom szerint hasonlóan működik Avilai Teréz hétlakásos modellje is. Időnként a belsőbb lakásokban lévő „haladóknak” is vissza kell térniük a külsőbb lakások megoldásmódjaihoz, hogy újra fel tudják venni fejlődésük fonalát.

Az átalakulást, amelyet spirituális megközelítésben nevezhetünk a lelki életben való előrehaladásnak, pszichológiai szempontból pedig személyiségfejlődésnek, Teréz az egyre nagyobb szabadság és az Istennel való egyesülés útjaként értelmezi. Tanguy Marie Pouliquen szerint a terézi belső ima útja a megtérés útja, ahol két szabadság, Isten szabadsága és az ember szabadsága találkozik.¹⁸ E találkozásban kap választ az ember alapvető kérdésére: Mi a célja létemnek? S ez a találkozás indítja el a valódi elköteleződés, a szabaddá tevő Igazságban való lét felé.

Avilai Teréz *A tökéletesség útja* és *A belső várkastély* című műveiben, valamint *Önéletrajzában* fejti ki a belső imáról szerzett tapasztalatait.¹⁹ Ezek szerint a belső ima átöleli az egész életet, és ezáltal egyesíti az embert a szeretetben Istennel és a felebaráttal. A belső ima tehát nem különleges imamód, nem módszer, hanem „baráti megosztás, amelyben gyakran és bensősegesen társalgunk Azzal, akiről tudjuk, hogy szeret minket”.²⁰

A terézi belső ima lényege tehát az, hogy magunkba szállva, benső összeszedettség által keressük Istent. „Összeszedettségnek nevezzük, mert a lélek összegyűjti minden képességét, és belép önmagába Istennel együtt.”²¹ A személy a megismert szép, jó és igaz, vagyis Isten felé irányítja biológiai, pszichológiai képességeit. Integritása ezen egységesítő folyamat által valósul meg. Benső ima nélkül a *kastély körül*, önmagán kívül él.²²

A belső várkastély legbelső szobájáig való eljutás folyamat, amelynek során jelentős szerepet kapnak az erények. Gyakorlásuk megóv az illúziótól: a felebarát növekvő szeretete az élet konkrét területein mutatkozik meg, és egyértelműen jelzi a lélek állapotát. A tökéletesség útja vagy az életszentség útja, ahogyan a lelki írók általában nevezik, nem más, mint emberi mivoltunk kiteljesedése. Szentmártoni Mihály a következőket írja ezzel kapcsolatban: „Mert az életszentség nemcsak, hogy nem kizárólag egyes kivételesek előjoga, hanem éppen azonos az emberi élet beteljesedésével, melynek igényét mindannyian olyannyira magunkban hordozzuk, hogy emberi mivoltunk meghatározójának is tekinthetjük. Az ember vagy törekszik az életszentségre, vagy lemondott önmagáról.”²³

A *belső várkastélyban* Teréz a belső ima útját két nagy részre osztja, amely két megtérésnek felel meg. Az első megtérés időszakát részletesebben fejtem ki, mivel általában ez az időszak érinti a Názáret-iskolás korosztályt.

1. Az első megtérés, az első három lakás

Az első időszak az Isten melletti döntés ideje. A lélek a kastély bejáratánál található. Ez az idő önmagunk megismerésének kezdete az Igazság fényében. A lélek most először próbálkozik találkozni Istennel. Az a legfontosabb, hogy keresse az Istennel való kapcsolatot. Mély bizalmat és erős vágyakozást kell táplálnia, mert fon-

17 Frenkl S. – Rajnik M.: *Életesemények a fejlődéslélektan tükrében*. Budapest, 2007, Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet – Párbeszéd (Dialógus) Alapítvány, 113–117. ■ 18 Pouliquen, T. M.: *Convertis-toi! Un chemin de liberté*. Burtin, 2007, Éditions des Béatitudes, 10. ■ 19 Avilai Szent Teréz: *A tökéletesség útja és A belső várkastély*. Budapest, 1979, Szent István Társulat. A továbbiakban az Avilai Szent Teréztől vett idézetek jelzései: TÚ = A tökéletesség útja, BV = A belső várkastély, ÖÉ = Önéletrajz. ■ 20 ÖÉ VII. ■ 21 TÚ XXVIII. ■ 22 Vö. BV I. 1. ■ 23 Szentmártoni M.: *Istenkeresésünk útjai*. Szege, 2000, Agapé Kiadó, 156.

tos ezen az úton, hogy vágyakozzon nagy dolgok véghezvitelére, és várja, hogy Isten jóságából és saját erőfeszítései nyomán eljut oda, ahova sok szent eljutott.²⁴

A második lakás a nagy erőfeszítések ideje. A lélek érzi törekenységét, és vívódik. Érzékeli Isten hívását, már kész arra, hogy meghallja az Úr hangját, de még vonzza a világ is. Érzékei, vágyai, érzelmei a külső dolgok felé irányulnak, míg Isten, a megismert Igazság befelé, az összeszedettség irányába vonzza. A pszichológus Levinson szóhasználatával élve struktúráváltó időszakban van, amikor élesen megjelenik az eloldódás és kötődés polaritása – ez okozza a vívódást. Nagyon fontos ilyenkor a Szentírás, a jó lelki könyvek olvasása. A lélek összeszedi minden erejét, hogy ki tudjon tartani a lelki küzdelemben, s figyelme a helyes, a követendő utat keresi. Fontos, hogy ilyenkor segítséget kapjon a megkülönböztetésben, hogy felismerje, mi az, ami Isten felé viszi, és mi az, ami eltávolítja tőle. A lelki szárazságról is ekkor szerzi első tapasztalatait. Belső imájára jellemző, hogy nagyon fáradtságos: „Akik még éppen csak, hogy elkezdték gyakorolni a belső imát, azt mondhatjuk, hogy kútról hordják a vizet, ez pedig elég fáradtságos munka.”²⁵ A lélek kezdő lépéseket tesz a belső ima gyakorlásában. Nagyon fontos az ajakima, az elmélkedés, annak tudatosítása, hogy mit mondok, kinek mondom, ki vagyok én, és ki az, akihez szólok. Ezt szeretném különösen kiemelni. Az imában, amikor Isten felé közeledik a személy, olyan alapvető kérdéseket fogalmaz meg, amelyeket semmiképp sem kerülhet ki, ha igazságban akarja szemlélni önmagát és kapcsolatait. Ezek a kérdések a következők:

Ki vagyok én? Alapvető kérdés, amikor identitásunkat akarjuk megfogalmazni. A fiatalok többsége még épp ezzel küzd. Az imában kezdi megismerni magát a lélek, Isten tekintete előtt kezdi felfedezni valódi identitását, istengyermeki méltóságát. Ráébred arra is, mennyire bezárkózott (függőségek), s ahhoz, hogy képes legyen a találkozásra, le kell vetnie a „sötét fekete takarót”, hogy behatolhasson a fény. A bezárkó-

zás a sebzettség következménye lehet. Pascal Ide elméleténél láttuk, hogy a sebzett embert „működtető” mechanizmusok a bezárkózás, megosztottság és ismétlés, amelyek akadályozzák a személyiségfejlődés útján. Ugyanez mondható el a lelki életről is. Am a fényben, Krisztusban elkezd megismerni magát a lélek; az ima, a Krisztussal való személyes találkozás tágas mezőre vezet. El tud távolodni aktuális énképétől, és új módon látja önmagát.²⁶

Ki az, akihez szólok? Itt jön elő az istenkép témája. Sok fiatal (és kevésbé fiatal) hordoz magában hamis, megbetegítő istenképeket.²⁷ A fejlődési folyamatban ennek alapvető fontossága van.

Mit mondok? Vágyak, félelmek, érzések megfogalmazása Isten előtt, majd feltárásuk a lelki kísérés során.

A harmadik lakásban kicsit megpihenhet a lélek, megtapasztalja az első győzelmet önmaga fölött, azt, hogy képes jó irányba terelni érzelkeit. Elér egyfajta szabadságot, lelki élete kiegyensúlyozott, kitartó a jöttekben és az imában.

2. A második megtérés, a negyedik lakás

A negyedik lakás átmeneti időszakot jelöl. A megtérés lényege ebben a szakaszban az, hogy a lélek engedje, élete minden területén Isten legyen a kezdeményező, és szabadsága teljesen belesimuljon Isten tervébe. Megtapasztalja a tehetetlenség érzését. Üdvös tehetetlenség ez, amely elsőre enyhe depresszióknak tűnhet, hiszen az ember azt éli meg, hogy önmagától semmire nem képes. Vannak, akiknél az életközépi krízis idejére tehető ez a megtérési szakasz. A személy megérti, hogy létének csak Istenben van értelme, benső békéjének kulcsa egyedül Isten. Ez segít, hogy túltegye magát e krízis „tüneteire” (a kísértésen, hogy újrakezdje érzelmi életét, munkahelyet változtasson, leértékelően gondolkodjon magáról stb.).²⁸ Eddig a parancsolatok megtartása volt az elsődleges, most viszont elkezdődik egy élő kapcsolat Istennel: valóban mindent tőle kap, tőle kapja életét; szeret, mert szeretve van. A lélek apostoli szolgálataira is jel-

24 Vö. ÖÉ X. ■ 25 ÖÉ XI. ■ 26 Pouliquen, T. M.: *Convertis-toi*, i. m. 17–22. ■ 27 Frielingsdorf, K.: *Istenképek – Ahogy betegé tesznek – és ahogy gyógyítanak*. Budapest, 2007, Szent István Társulat. ■ 28 Pouliquen, T. M.: *Convertis-toi*, i. m. 45–48.

lemző az átalakulás: Isten ragadja meg a lelket, hogy tervei tökéletes eszközévé formálja.

3. Az ötödik, hatodik és hetedik lakás

A lélek az ötödik szakaszban már elszakadt minden negatív kötődéstől, és teljesen ráhagyatkozik Istenre. Elkezdődik az akaratok egyesülése: a lélek akarata egyesül Isten akaratával, ami tetteiben is megmutatkozik. Az „Úr tetteket kíván!” – írja Teréz,²⁹ s ezek a tettek Isten és a felebarát szeretetében nyilvánulnak meg, személyre szabott misszió által. Ez az apostoli élet születése. Minthogy minden lelket egyéni úton vezet Isten, a lelkek javára végzett misszió vagy szolgálat mindenkinél más.

A hatodik lakás újra a nagy megpróbáltatások és a megtisztulás ideje. A külső és belső megpróbáltatások végül is mély békét, nyugalmat és az erényekben való növekedést eredményeznek. A lélekben elmélyül a tudás Isten nagyságáról, az ember kicsinységéről, az alázatosság fontosságáról és a földi dolgok hiábavalóságáról, amennyiben nem szolgálnak Isten dicsőségére.³⁰ A személy integrálja egész élettörténetét, élete, szolgálata termékeny, figyelme a lényegesre összpontosul. Az alázat erényével megerősített úton önzetlen szeretettel adja oda magát Istennek mások szolgálatában, így jut el a hetedik lakásig.

4. Az élet dinamikája a belső várkastély tükrében

Az imádság útja, amelyet Avilai Teréz leír, szabadságunk, szabaddá válásunk útja. Két megtérési szakaszon haladunk át. Az elsőben, melyet az első három lakás tárgyal, utunk a függőségtől az önállóságig vezet: megszabadulunk azoktól a kötelekektől, amelyek eleve elzárták Istennel való kapcsolatunk útját, s tekintetünket az Istennel ellenkező irányba fordították. Elszakadunk a bűn kötelekeitől, és belépünk az Isten törvényei szerinti életbe. Szabadságunk, szabaddá válásunk az engedelmesség megtanulásával, a függés tudatosításával kezdődik. Meg kell tanulnunk,

hogy függünk valakitől, életünk Isten kezében van, s szabadságunkat tőle kapjuk. Majd ez az engedelmesség jó szokássá válik, s megjelennek életünkben a sarkalatos erények (okosság, igazságosság, lelki erősség, mértékletesség). Ebben a szakaszban lelkiismeretünk munkája elsősorban abból áll, hogy tanítványként meghallgatjuk Isten parancsait, a törvényt, mely az életre vezet. Felismerjük a hálaadás lényegét: halát adunk életünk ajándékáért. A rendszeres, személyes, élő kapcsolatban megismerjük Istent és önmagunkat. Önmagunk elfogadása, igenlése képessé tesz az igazi szabadság megélésére, és így az önálló, felnőtt, elkötelezett keresztény életre. A megismert értékeket sajátunkká tesszük (reflektív hit), a belőlük következő tettek saját tetteink: „Én akarom.” Felismerjük, hogy felelősek vagyunk tetteinkért, akaratunkat irányíthatjuk a jó felé, Isten felé. Majd miután sok-sok erőfeszítéssel kitarítottunk ezen az úton, belépünk a következő szakaszba, amely az önállóságtól önmagunk teljes odaajándékozásáig tart. Isten maga ajándékoz meg bennünket szabadságával az isteni erények, a hit, a remény és a szeretet által. Ebben a szabadságban növekedhet bennünk a tökéletes szeretet, amelynek jele a teljes odaadás, önmagunk szeretetből való odaajándékozása másoknak.

A NÁZÁRET-ISKOLÁS FIATALOK ÉLETKORI SAJÁTÓSÁGAI

A Názáret-iskolába 18 és 35 év közötti fiatalokat fogadunk. Életkori sajátosságaikat Erikson pszichoszociális és Levinson életciklus-elmélete, valamint *James W. Fowlernek* a hitfejlődés szakaszairól alkotott elmélete alapján tekintjük át röviden.³¹

A 18–21 éves kor még a késői serdülőkor vagy ifjúkor szakasza, amely gyakran a tanulmányi évekkel együtt kihúzódik. Itt dől el, hogy a fiatalnak sikerült-e megoldania a serdülőkor fejlődési feladatait. Erikson szerint a serdülőkor feladatai az érzelmi függetlenedés, a családon kívüli kapcsolatok kialakításának képessége, a nemi identi-

29 BV V.3. ■ 30 Pouliquen, T. M.: *Convertis-toi*, i. m. 66–68. ■ 31 A fejezethez felhasznált irodalom: Horváth-Szabó K. – Kézdy A. – Somogyiné Petik K.: *Család és fejlődés* (főiskolai jegyzet). Budapest, 2007, Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskola.

tás, a társadalom által elfogadott nemi szerep integrálása, a felnőtt társadalmi szerep betöltésére való felkészülés. A legfontosabb az önazonosság kialakulása, a „Ki vagyok én?” kérdésre adott válasz, amely három területet érint: szexuális identitás, világnézet és pályaválasztás. Ha a fiatalnak nem sikerül megoldania ezt a fejlődési feladatot, identitáskonfúzió alakulhat ki. Végleges identitásának kialakulása csak a harmincas évekre tehető, addig számos szereppel próbálkozik.

A hitfejlődés szempontjából a serdülőkort még a szintetikus-konvencionális, mások véleményén alapuló, főleg tekintélyszemélyektől vagy csoportoktól átvett hit jellemzi. Ezt fokozatosan váltja föl a reflektáló, önálló véleményen alapuló hitvilág kialakítása. Az identitás kialakulásának, megszilárdulásának időszakában vagyunk, s ehhez szükséges a személyes hit, a vallásos identitás is.

Az identitás szilárdsága határozza meg, hogy a fiatal miként tudja megoldani a következő életszakasz feladatát; ahogy Erikson nevezi: az intimitás krízisét. Az intimitás megélésére való képtelenség zavart okoz a kapcsolatokban: izolációhoz vagy felelőtlen, felszínes kapcsolatokhoz vezethet. Az intimitás megélésének képessége a párválasztás és a szoros baráti kapcsolatok szintjén egyaránt fontos tényező. Levinson életciklus-elmélete alapján ez az időszak a 17–22 éves kor közötti, kora felnőttkori átmenettel kezdődik, amelynek jellemzői a gyermekkor világából való kilépés, a self és kapcsolatainak jelentős változása. Ilyenkor kezd megformálódni az „álom”, amely a későbbiekben irányt szab a fiatal életének.

A felnőttkorba lépés 22–28 éves korban történik meg, ekkor alakul ki egy kezdetleges életstruktúra, ekkor történik a felnőtt szerepek választása, a pálya- és párválasztás, az életstílus kialakítása. E szakasz fejlődési feladata a felnőtt élet lehetőségeinek megismerése, kipróbálása, elindulás az „álom” megvalósításának útján. De ekkor még nem alakul ki végleges, szilárd elköteleződés. Fontos szakasz lesz a 28–33 éves kor körüli átmenet, amikor a személy felülvizsgálja addigi döntéseit. Ilyenkor még lehetséges új irány, új foglalkozás választása. Fontos szerepük van ebben a szakaszban a mentori kapcsolatok-

nak, azoknak, akik segítenek az „álom” világosabb megfogalmazásában és megvalósításában.

A fentiekből kitűnik, hogy fiataljaink nagyon fontos, egész életükre kiható időszakban jönnek hozzánk. Még képlékenyek, alakulóban vannak. Tapasztalataink szerint segítséget várnak identitásuk megfogalmazásához, az „álom” feltérképezéséhez, képességeik, értékeik megismeréséhez. Főbb kérdéseik, amelyeket a Názáret-iskolába jelentkezéskor „motivációs leveleikben” is megfogalmaznak: Ki vagyok? Hol a helyem a világban? Mi a célja, értelme az életemnek? A kérdések mellett az a vágy is megvan bennük, hogy kipróbálják magukat, új területeket, értékeket fedezzenek fel magukban. A távolságvétel a megszokott környezettől is megfelel annak a folyamatnak, amely önálló, független életük megteremtésének útja.

A FIATALOK KÍSÉRÉSÉNEK KONKRÉT PÉLDÁI

1. Jelentkezés és felvétel a Názáret-iskolába

A jelentkezőktől kézírásos motivációs levelet kérünk. Ha a fiatal motivációi megfelelnek a Názáret-iskola célkitűzéseinek, meghívjuk egy úgynevezett próbahétre. Ez arra szolgál, hogy megismerjük a jelentkezőt, és ő is lássa a közösséget, az itt zajló életet. A próbahéten felmérjük, képes-e hosszabb ideig közösségben élni, motivált-e a változásra, fejlődésre. Fontos megkülönböztetési pont a munkához való viszonya és a többiekkel való kapcsolata. Egy hét alatt általában kiderül az is, nincs-e valamilyen súlyos pszichiátriai betegsége, amit esetleg elhallgatott előlünk. A próbahét végén a team tagjai együtt döntenek el, befogadjuk-e a fiatalt a Názáret-iskolába. Mivel együtt vállaljuk a segítségét, fontos, hogy mindenki elmondhassa a véleményét és szabadon dönthessen.

2. Fiatalok motivációi

A jelentkezéskor írt motivációs levelek hűen tükrözik mindazt, amit a fejlődéslelektan megállapít erről a korosztályról. Az alábbiakban szeretnék idézni néhány motivációs levélből, majd

rövid következtetéseket vonok le a szükséges, illetve lehetséges segítői munkával kapcsolatban.

„Nem találok a helyem”
(Zsolt, huszonhárom éves főiskolás)

„Ez év tavaszán részt vettem egy zárándoklanton. Azóta egyre fontosabb számomra az Istennel való személyes kapcsolat, és hogy az Ő akarata szerint éljek. (...) Jelenleg úgy érzem, hogy nem találok helyem a világban, és a hivatásomat illetően sincs bennem bizonyosság. Azt gondolom, hogy személyes lelki utamon most fontos lenne, hogy lehetőséget adjak magamnak arra, hogy elmélyüljön a hitem, keressem Isten rám vonatkozó akarátát. Nagyon jó lehetőségnek találok erre a Názáret-időt. (...) Illetve nem utolsósorban motivál még, hogy megismerjem a Közösséget, kipróbáljam magam a közösségi életben.”

Zsolt „friss megtérő”, az említett zárándoklat az ehhez vezető út egyik első lépése volt. A gyermekkori vallásosságot kiskamasz korában elhagyta. Most – fiatal felnőttként – újra találkozott azokkal az értékekkel, amelyeket a hit közvetít számára. Személyes istentapasztalatra tett szert, és szeretne elmélyülni benne, reflektálni rá, magáévá tenni. A főiskolát még nem fejezte be, mivel csalódott az ottani képzésben, és most elsajátított értékrendszerével sem tudja összeegyeztetni az ott tanultakat. A Názáret-iskola idején szeretne arról is dönteni, hogy milyen pályát válasszon.

Zsolt az „álom” megformálásának kezdetén tart. A Názáret-iskola programjából különösen fontosak számára azok a tanítások, lelkigyakorlatok, amelyek segítenek abban, hogy felismerje mély, hiteles vágyait, képességeit. A kétkezi és szellemi munkák, a missziók segíthetik abban, hogy felismerje még rejtett képességeit, s hogy milyen jellegű munka az, amelyben „otthon érzi magát”, amely közel áll hozzá.

„Egyedül nem boldogulok”
(Zsófia, huszonkilenc éves)

„Munkámat örömmel végzem, de már lassan több mint egy éve úgy érzem, a Jóisten más irány-

ba hív engem. Ez nyugtalanítja a lelkemet, és arra ösztönöz, hogy még jobban odafigyeljek Isten hívására, és arra, hogy vajon mit kíván tőlem. Igyekez-nem kell, hogy ne ragaszkodjam saját elképzeléseimhez. Ez nem olyan könnyű számomra, mint amilyennek hittem. Nagyon zajos körülöttem és bennem a »világ«, és egyedül nem boldogulok. (...) Szeretnék több időt adni Istennek, hogy munkálkodhasson bennem kedvére. Szeretnék növekedni a testvéri szeretetben. Szeretném a közösség lelkiségét jobban megismerni. (...) már említettem, hogy régóta foglalkoztat az a gondolat, hogy egészen Istennek szenteljem magam. Mindig csodáltam a szerzeteseket és a papokat. Sokáig elfojtottam magamban ezt a vágyat, mások és a saját elképzeléseimet követve. Ám a Jóisten újra megszólított, és most már nem tudtam ezt nem észrevenni.”

Zsófia életkora szerint a „harmincéves átmenet” időszakában van. Levelében azt írja, hogy „örömmel végzem munkámat”, viszont már hallottam tőle olyan kijelentést, hogy hat év alatt kiégett a munkájában, és már nem akarja folytatni. Isten hívását is érzi a megszentelt életforma felé. Ahhoz, hogy a Názáret-iskola végén dönteni tudjon, fontos számára, hogy mélyebb önismeretre jusson, feltárja azokat az okokat, amelyek a pályamódosítás felé irányítják. A megkülönböztetés tárgya a szerzetességre való hívás hi-telessége, azon belül pedig az is, hogy milyen közösségben, rendben szeretné megélni hivatását. Neki is – akárcsak Zsolt esetében – lehetőséget adtunk, hogy megismerkedjen a szemlélődő és apostoli élet különböző területeivel, és ráérezzen, melyek azok az imaformák, szolgálatok, amelyekben kibontakozhat. Zsófia eddigi életútját „mások és saját elképzelései” határozták meg. A kísérő feladata ebben a néhány hónapban az, hogy segítse eljutni egy mélyebb szabadságra, megtalálni azt az utat, amelyet szabadon, felelősséggel tud vállalni, amelyre azt mondhatja: „én akarom”, „ez az én utam, hivatásom”.

„Eljárt felettem az idő”
(Antal, harmincéves)

Egy fájdalmas esemény mozdította ki megszokott életviteléből, ekkor kért segítséget. Már

első tapasztalata a közösségünkben megnyitotta számára a változás reményét, viszont aggódik, hogy kora miatt már nincs számára lehetőség az újrakezdésre.

„Sajnos nehéz körülmények között nőttem föl, (...) szüleim nem várták el tőlem, hogy továbbtanuljak. (...) Szeretnék tisztán látni, hogy hogyan tovább. Mert egy jó ideje csak egy helyben topogok. Nehezen hozok meg döntéseket, ami sok időmet és energiámat veszi el. Különb, mikor itt voltam tavaly próbahéten, egy igen gazdag élménnyel lettem gazdagabb, mintha kicseréltek volna. Szeretném ugyanazt az érzést érezni, amit akkor, de még várat magára. De olykor úgy érzem, hogy itt van egy karmyújtásnyira tőlem, de nem érem el. Lehet, hogy nagyon akarom, túlságosan görcsösen szeretném, vagy túl sokat gondolok rá, és várat magára. Visszatérve a lényeghez, szeretném, ha összeszedettebb lennék egy kicsit, mert olykor nagyon szórakozott vagyok. Igazából sokat gondolok mostanában arra, hogy szeretnék egy közösség tagja lenni. De lehet, hogy késő már részemről, mert eljárt felettem az idő.”

Antal kivétel a Názáret-iskolások között. Általában felsőfokú végzettséggel rendelkező fiatalok jönnek hozzánk, míg Antalnak nyolc általános van. Számunkra ez komoly kihívás, főleg az elméleti képzéseken. Figyelnünk kell arra is, hogy ne erősítsük kisebbségi érzését. Ha Len Sperry táblázatára tekintünk, úgy gondolom, gyakorlatilag minden „átalakulási terület” érintett Antal jelenlegi helyzetében. A lehangsúlyosabbnak az érzelmi és az intellektuális átalakulás területeit látom. Az érzelmi dimenzióban a pszichológiai képességek közül különösen alacsony szintű az önértékelése, az intimitásra való képessége és az autonómiája. Sperry szerint az érzelmi átalakuláshoz „szükség van a múltbeli sérelmek megbocsátására, valamint arra, hogy a harag, a félelem, a bűntudat helyét szeretet, együttérzés, érzékenység, lelkesedés vegye át”.³² Szeretnék olyan feltétel nélkül elfogadó kapcsolatot kialakítani vele, amelyben szabadon kifejezheti érzéseit. Ez számára különösen nehéz, hiszen teljesen másképp szocializálódott.

„Az apaképem erősen sérült”
(Józsi, harmincéves, többdiplomás)

„Szeretnék erősen meggyökerezni a Krisztussal való személyes kapcsolatban. Ehhez nagy segítségnek gondolom a testvéri közösséget, akikkel együtt tudok ebben előrelépegetni. A rendszeresség, napi-rend sokat segít egy nagyobb önfegyelem kialakításához. Egyedül, itthon nehéz ilyenben előrelépni – azonban támogató testvérekkel könnyebb, egyáltalán lehetséges. Továbbá szeretnék Istennel mint Apukával többet együtt lenni. Számomra az apakép erősen sérült, s szükségem van saját gyermek-ségem, fiúságom tudatának erősödésére, gyógyulására. A rendszeres imák, szentségimádások alatt szeretném engedni Istennek, hogy megismerjen, s én is őt. Végül a közösségi életet is szeretném meg- tapasztalni. (...) Szeretnék olyat tapasztalni, mint az együtt, egy célért, egy úton járás, vagy a közös munka, és az egy Lélekben való ima.”

Józsi már levelében is megfogalmazza, hogy számára az „apakép erősen sérült”. Később beszélgetéseink során többször előjött ez a téma. Az apakép sérülése szinte törvényszerűen magával hozza az istenkép torzulását is. A kísérés során fokozottan odafigyeltünk arra, hogy az istentapasztalatok, a személyes ima és a mindennapi események során személyesen megismert Isten hogyan alakítja és gyógyítja istenképét és apaképét. Józsinak sérült apaképéből következően a tekintélyszemélyekkel való kapcsolata is problémás. A közösségi életben mindennap találkozunk olyan helyzetekkel, amikor konfliktusba kerülhetünk egy-egy tekintélyszeméllyel, például a házfőnökkel vagy a szolgálatfelelősökkel. Józsinak is volt része ilyenekből. Beszélgetéseink során ezek is előkerültek.

Az idézett motivációs levelek hűen tükrözik az adott korosztálynak a pszichológia által leírt életkori sajátosságait. A megfogalmazott célok arra utalnak, hogy mindannyian átalakulási folyamatban vannak, vagy éppen elakadásukkal küzdenek, s elsősorban ehhez kérnek segítséget.

³² Sperry, L.: *An Integral Model*, i. m. 40.

3. „Vak voltam, és most látok”

A hivatástisztázó lelkigyakorlaton az előadások végén a fiatalok kapnak néhány kérdést, amely segítséget nyújt a téma feldolgozásához, a saját életükre való alkalmazásához. Antallal aznapi beszélgetésünket is kérdésekkel kezdtük.

Antall: A következő kérdés az jó volt, ...áh... az tetszett. (*Mosolyog, felderül az arca, majd kicseit akadozva fölolvassa a kérdést:*) „Most milyen bibliai személyhez érzed közel magad? Hát ez nagyon jó kérdés...”

Lelkigondozó1: Látom, nagyon örülsz, valami nagyon jót találhattál.

A2: Hát... lehet, hogy butaság..., de nagyon tetszik a vak koldus, akit Jézus meggyógyít. (*Elmeséli a bibliai történetet, úgy, ahogy ő emlékszik.*) ...és megnyílt a szeme. Születésétől kezdve vak volt, és most meg lát... óóó, hogy örülhett... ujjongott.

Lg2: Miben hasonlítasz hozzá?

A3: Nekem is megnyílt a szemem, mintha felvágták volna, megnyitották volna a szívem. (*Mutatja a szíve fölötti vágás mozdulatát.*) Vak voltam, és most látok...

Lg3: Hm... ugyanezt a mozdulatot mutattad a múltkor, amikor arról beszéltél, hogy mi történik veled a szentségimádáson.

A4: ...hát, igen, ott belül, mint a kuktafazék, olyan ...valami bizsergeti a szívemet... olyan jó. És mindig így vagyok. (*Mutatja, hogy a szája mindig mosolyra áll.*) Nem tudom visszatartani, pedig próbáltam megkomolyodni, de nem sikerül, valami mindig feltör, és alig bírom magamban tartani...

Lg4: Olyan... felszabadító érzés?

A5: Igen, ez az, felszabadultság... örülök, mint az a koldus... Nem látott, és most lát... hát ilyen. (*Mosolyog.*) Valami történt vele, és kérdezték tőle a zsidók, hogy ki gyógyította meg, de nem tudta, hogy ki volt az... Csak azt tudta, hogy valami történt vele, hogy csoda történt vele.

Antal az imában megélt tapasztalatáról beszélt. Tudja, érzi, hogy valami történik vele, de

még nem érti, hogy ez pontosan mit is jelenthet számára. Avilai Teréz várkastélyának bejáratánál vagyunk. Egy újszerű felismerés, amely felszabadítóan hat rá. Azt tudja, honnan jött, de azt még nem, hogy ki az, aki megszólítja, és azt sem, hogy ő kicsoda ebben az új kapcsolatban. A szíve fölötti mozdulat olyan, mint egy vágás, a megnyitás jele. Pascal Ide modelljében láthattuk, hogy az új struktúra kialakításának szakaszát jellemzi a megnyílás. Antal korábban felépített egy életstruktúrát, amely egy nehéz élethelyzettel megtört, sebződött. Két lehetőség volt: bezárkózik, és megkeményedik addigi életmódjában, vagy nyit, és dönt a változtatás mellett. Az utóbbit választotta. Segítséget kért, döntött a változtatás mellett, ami egyelőre csak az aktuális hat hónapra vonatkozik, de ha visszatér is eredeti környezetébe, már nem lesz ugyanolyan, mint előtte volt. A megnyílás az új felé az imában is eleven tapasztalattá vált számára. Isten jelenlétét kezdi érezni szívében, mint egy „kuktafazék”. Ezek az Istennel való személyes találkozás első lépései, a folyamatot ismerve sejtjük, hogy ezután következik az, amikor ebben az új fényben meglátja önmagát, eddigi ragaszkodásait, hibáit, gyengeségeit és remélhetőleg értékeit is. De ahogy Teréz leírja, a második lakásnál nagy huzavona kezdődik. Erre számítok a következőkben, bár nem törvényszerű, hogy így is lesz. Antalnak is megvan az egyéni, csak rá jellemező útja és története Istennel. Segíteni szeretném majd, hogy egyrészt kihasználja ennek az új, felszabadító találkozásnak minden pillanatát, másrészt, hogy majd a küzdelem idején ne bátortalanodjon el.

„Legelsősorban azt kötöm a lelkükre, hogy mindjárt a legelejen a lehető legerősebb eltökélt szándékuk legyen folyton előrehaladni, amíg csak el nem érik a célt” – írja Avilai Teréz.³³ A következő részletben még mindig az út elején van Antal, de ahhoz híven, amit Teréz is a lelkére köt nővéreinek, kliensem nagyon határozott döntést hoz, hogy végigmegy azon az úton, amelyet most felfedezett. Az alábbi részletet a hivatástisztázó lelkigyakorlat záró beszélgetéséből idézem.

A1: Volt még egy másik jó kérdés is... épp az útkereszteződés, amihez nem találtam képet. (Az egyik nap az volt a feladat, hogy képekben fejezzék ki magukat. Antal egy útkereszteződést szeretett volna, de nem talált ilyen fotót.) Tudtam én, hogy az kell nekem! Na, az a kérdés, hogy én most hol tartok... hát elindultam jobbra.

Lg1: Jobbra?

A2: Há' jobbra, azt mondta Z. nővér... De mindegy, lényeg az, hogy már túl vagyok a kereszteződésen, mint a múltkori képen, megyek fölfelé, és kb. az út derekán vagyok...

Lg2: Tehát választottál egy irányt... És mi van arra?

A3: Hát nem tudom.

Lg3: Nem tudod. (Bízom abban, hogy valamit megfogalmazott, hogy merre is tart, mit szeretne kezdeni az életével.)

A4: Nem.

Lg4: Volt esetleg útjelző tábla a kereszteződésben?

A5: Nem, nincs tábla. Jobb is, hogy nincs... nem kell az... (Kicsit elmereng, mosolyog...)

Lg5: Akkor miért mész éppen arra, ha nem is tudod, hogy hova visz az út?

A6: Hát... (A szíve fölött mutatja a már ismert mozdulatot.)

Lg6: Arra bizsereg a szíved...

A7: Ja... és ez elég is. Megyek előre... és nem nézek hátra... Tudod, gyerekkoromban sok bibliai rajzfilmet néztem, és volt egy, amiben az volt, hogy valami város elpusztult, és aki elmenekült, nem volt szabad hátranéznie... mert valami sóbálvánnyá változott...

Lg7: Igen, Lót felesége hátranézett...

A8: Igen, az... Szóval én nem nézek hátra... Megyek előre, már nem tart vissza semmi... Nem számít semmi.

Lg8: Már nem tart vissza semmi...

A9: Hát tegnap elégettük a félelmeinket, nem? (Nagyon határozottan mondja ezt. Tetszik az egyszerűsége. Ami megtörtént, az megtörtént, és kész.)

Előző nap volt egy olyan feladat, hogy írják le a félelmeiket, amelyekről úgy érzik, akadályozzák őket hivatásukban, életük kiteljesedésében, és este egy kis liturgia keretében letehették őket Jézus

elő. Majd később elégettük a leveleket, de ennek már nem volt más jelentősége, mint hogy megsemmisítsük, hogy senki ne olvashassa el őket.

Lg9: Igen, láttam, hogy nagyon határozottan tetted le őket.

A10: Hát úgy kell azt. Nem...?

És a szemembe nézett! Most először. Soha nem néz a szemébe annak, akivel beszél. Már többször beszélgettünk erről. Főleg a nőknek nem mer a szemébe nézni, de otthon, a szüleinek sem nézett soha a szemébe. Úgy érzem, hatalmas lépést tett, hogy leküzdje félelmeit.

Antal határozottan döntött, hogy továbbhalad ezen az úton. Két héttel később azt tapasztaltam, bezárkózik, alig akar beszélni a többiekkel. Viszont a kétkezi munkát szívesen és ügyesen csinálja. Jobban szeret egyedül dolgozni. Mi történt a lelkipyakorlatot követő két hétben? Az elméleti képzések, a többiekkel való beszélgetések és egy iskolai misszióra való készület során szembesült képzetlenségével, ami eddig is nagyon frusztrálta. „Most sötétség van” – mondja. De hűségesen megy mindennap egy óra szentésgimádásra, sőt a pihenőnapokon megduplázza ezt az időt. Igyekszem többször mutatni felé, hogy odafigyelünk rá, és elismerjük a munkáját. A közösség többi tagja ugyanezt teszi. A múltját nem változtathatja meg, de eljuthat az elfogadásig, a megbocsátásig. Ez még egy következő hosszú folyamat lesz. Ahogy a motivációs levelét elemezve írtam, az érzelmi és intellektuális átalakulási terület különösen érintett Antal esetében. Örülök, hogy szinte ösztönösen megtalálja a „szív gyógyulásának” helyét az Istennel való személyes kapcsolatban, még akkor is, ha „most sötét van” (lásd Len Sperry integratív modelljének összefoglaló táblázatát a 242. oldalon). Avilai Teréz a második lakásnál írja, hogy a lélek megtapasztalja az első szárazságokat az imában. Ez is a lelki küzdelem természetes velejárója. Az élet dinamikájának vonalát követve Antal jelenlegi helyzete: már elszakadt előző függésétől, környezetétől, a szülői elvárásoktól, illetve ez folyamatban van. Most újabb kötődés van kialakulóban, az Istentől és törvényeitől való függés. Ezek szabadságának első lépései. Ahhoz, hogy eljusson a következő szakaszba, az önállóságra,

Sors, fordulat, lehetőség

fontos, hogy további lépéseket is megtegyen: elfogadja önmagát, múltjával, adottságaival, élet-történetével együtt; hálaadással fogadja értékeit, képességeit, és mindezekkel együtt tudjon személyes, önálló döntést hozni az életéről. Ez lesz a következő hónapok programja. Nem célom, hogy minden megoldódjon a Názáret-iskola ideje alatt, hiszen ez nem is lehetséges, de segíteni szeretném abban, hogy előre tudjon haladni a saját ritmusában, és kellő erőforrással és eszközzel rendelkezzen majd, amikor elmegy, hogy folytatni tudja útját.

4. „Vannak érzéseim, vágyaim, és van akaratom”

Első találkozásunkkor Enikővel röviden megbeszéltük a kereteket, és megfogalmaztuk, hogy a Názáret-iskola során végigkísérem abban a folyamatban, amelyet meg fog élni. Enikő elmondta, hogy a Názáret-iskola ideje alatt szeretne mélyebb önismeretre jutni, választ keres több kérdésre, például a foglalkozásával kapcsolatban: hogyan, merre tovább? Másrészt szeretné megérteni, miért él(t) meg annyi kudarcot a munkájában, párkapcsolataiban, közösségében. A kísérés folyamán az első alkalomtól az önismeret volt a vezérmotívum. Felismert, megfogalmazott dolgokat, amelyeket addig nem tudott vagy nem akart látni önmagában. Körülbelül két hete volt nálunk, amikor az alábbi beszélgetés zajlott közöttünk.

Rövid imával kezdtük, majd javasoltam, mondja el, milyen volt számára az elmúlt hét, kapott-e valami új felismerést, megerősítést.

Enikő1: Tetszettek a tanítások... Érdekes, még sohasem gondoltam arra, hogy megfogalmazzam ezeket a képességeimet. Azt, hogy van akaratom, meg főleg, hogy van szabadságom, és hogy a szabadságomat tudatosan használhatom.

Lg1: Ez egy új felismerés számodra, hogy van saját akarod, és ehhez szabadságod is... szabadon dönthetsz...

E2: Igen, azt hiszem valahogyan mindig meghatározták mások a döntéseimet. Most furcsa is, de felszabadító... Szó szerint felszabadító (*mosolyog, de mintha lenne egy kis kényszere-*

dettség a mosolyában) azt kimondani, hogy nekem van saját akaratom.

Lg2: Örülsz ennek az új tapasztalatnak. (*Szeretné az öröme és a felszabadultságra koncentrálni, akkor is, ha látom, hogy ez nem teljesen felhőtlen.*)

E3: Aha... igen, csak... Ezzel az is jött, hogy olyan üresnek érzem magam. (*Nem mondok semmit, csak várakozóan, tekintetemmel biztatom, hogy ha akar, beszéljen erről bővebben.*)

E4: Nem tudom, hogy ki vagyok... nem tudom, hogy mit akarok.

Későbbi beszélgetéseinken kiderült, hogy életét eddig erős szülői akarat és az azt bensővé tett „felettes én” irányította (vö. például E2). Nem szokott hozzá, hogy kifejezze vágyait. A Názáret-iskola idejére kiszakadt addig megszokott környezetéből, és kicsit tudott távolságot tartani a tiltó, fenyegető tekintetektől, amelyek mindig áldozattá tették. Van saját akarat és szabadsága, de még nem tudja megtölteni tartalommal. Úgy gondolom, a következő időszakban fontos, hogy felismerje vágyait, s mindazt, ami örömet szerezhet neki. Len Sperry modellje alapján úgy vélem, az érzelmi átalakulás területén vagyunk. Pszichológiai dimenzióban azt látom, hogy Enikőnél az önértékelés, az önnyugtatás, az intimitás, a kreativitás és az autonómia képessége szorul fejlesztésre. Az Istennel való személyes kapcsolat, a szeretet és elfogadás megtapasztalása (a közösség részéről) a gyógyulás eszközei lehetnek. Pascal Ide modelljét (*lásd az 1. és 2. ábrát a 241. oldalon*) vetítve Enikő életére úgy tűnik, a külvilág felől jövő dolgokat, érzéseket nagyon élénken befogadja. Rendkívül érzékenyen fogja fel mind az öt érzékszervével a világot, viszont kifelé alig tudja kinyilvánítani érzelmeit, vágyait. Beszélgetéseink során többször figyeltem meg jelentős eltérést verbális és metakommunikatív közlése között. Szeretném abban segíteni, hogy kifejezze, megfogalmazza vágyait. Az idézett beszélgetésrészletből úgy látom, ezt túlzottan akartam. Kicsit gyorsabban akartam haladni, mint ahogy Enikő erre képes volt.

A következő beszélgetés előtt még része volt egy kis elméleti képzésben is. Változtattam az

eredeti tematikán. Arra gondoltam, jó lenne, ha hallana a vágyakról; arról, miként lehet felismerni, megkülönböztetni hiteles és nem hiteles vágyainkat.

E1: Összeírtam, hogy mit szeretnék csinálni, mik a vágyaim...

Lg1: Úgy látom, szép hosszú listát sikerült összehozni.

E2: Igen, nem is gondoltam volna... Csak azt még nem tudom, hogy ezekből mik az igazán mély, hiteles vágyaim.

Lg2: Megnézhetünk néhányat közelebről azokból, amiket felírtál?

E3: Persze, például itt van az, amiről már beszéltem, hogy nagyon szeretek túrázni, szeretem a természetet. A szakmámat is részben azért választottam, mert kapcsolatban van a természettel. De aztán csalódtam... (A vágyott, szeretett dolgokat szinte azonnal összekapcsolta valamilyen kudarcélménnyel: „Azt hittem, ez lesz az igazi, de...”, „Én jól csináltam, de...”, „Én szerettem, de...”)

Lg7: Félsz, hogy minden, ami kezdetben jónak ígérkezik, a kudarcoddal megszakad...

E8: Ugyanezt tapasztalom a köziben is. A barátnőmmel vezetjük. Az elején nagyon jól ment. Most vége lesz annak is. Már nem tudom csinálni. Nem megy ez nekem... A barátnőm nagyon jól bánik a gyerekekkel. Ő egyébként tanítónő, és igazán tehetséges. Én képtelen vagyok arra, amit ő csinál...

Lg8: Úgy érzed, képtelen vagy arra, hogy úgy foglalkozz a gyerekekkel, mint a barátnőd.

E9: Igen, pedig jó lenne... De én nem vagyok pedagógus, nekem nincs ehhez tehetségem.

Lg9: Nincs tehetséged a pedagógiához, de van valami máshoz... jól gondolom?

E10: Persze, például a túrázásokot én szerveztem. Azt nagyon bírták a gyerekek... Nagyokat kirándultunk az erdőben, és játékos formában ismerkedtünk az erdei növényekkel... Az tényleg jó volt.

Lg10: Örömet szerezteél a gyerekeknek, és te is jól érezted magad.

E11: Hm... értem... (Hosszú csend.) Csak nem gondoltam arra, hogy ez is jó lehet, hogy ez is ér valamit.

Ez a beszélgetésünk olyan volt, mint egy felfedezőút. Sorra felfedeztük azokat a helyeket, dolgokat, amelyek Enikő számára fontosak, amelyekben jól érzi magát, és amelyeket sajátjának érez. A listáról előkerült még jó néhány szeretett vagy vágyott dolog. Kiemelte azokat, amelyekben valóban a helyén érzi magát, és reálisak is. Ezeket soroltuk a „hiteles” és megvalósítható vágyakhoz. A beszélgetést azzal fejeztük be, hogy felismert vágyait még forgatja a szívében, és imában Isten elé viszi őket.

Az alábbi beszélgetés három héttel később zajlott.

Lg1: Ha jónak látod, beszéljünk kicsit az elmúlt hét témájáról. Kaptál-e valami útmutatást, felismerést? (A hét témája a fizikai valónk; testünk, származásunk, teremtett mivoltunk, fizikai adottságaink elfogadása.)

E1: Jó, rendben. Érdekesekek voltak az elmélkedések. De nem érzem, hogy mélyen érintett volna a téma. Ami igazán jó volt, talán az, amikor mindezeket Isten elé vittem az imában, aztán kicsit Mária tekintetével próbáltam nézni az életemet. Az nagyon jó volt...

Lg2: Jó volt, mert...

E2: Mert úgy éreztem, hogy szabad vagyok előtte... Nem kell védekezniem... Lehetek olyan, amilyen vagyok.

Lg3: Nem kell védekezned. Úgy érzed, hogy máskor meg kell védened magad?

E3: Igen, főleg édesanyám előtt, azt hiszem, mindig is védekezőállásban vagyok. Nem mondhatom el azt, amit igazán gondolok... Nem lehetek az, aki vagyok. Itt egészen más.

Lg4: Most találtál olyan tekintetet, aki előtt az lehetsz, aki vagy. Igazán önmagad lehetsz.

E4: Hm... (Helyeslően bólogat, és most végre egy őszinte, megkönnyebbült vagy inkább gyermeki mosolyt látok az arcán.)

Azt gondolom, Enikő az imában kapta meg az igazi segítséget. Ott az lehetett, aki valójában – mindenféle elvárás nélkül. Én sem tudtam ilyen feltétel nélküli elfogadást adni neki. Nekem is voltak elvárásaim: például az, hogy találja meg vágyait, érzéseit. Ő megfelelt a fel-

adatnak. Később még részt vett egy lelkigyakorlaton (nem nálunk). Elmondta, hogy teljesen azon a vonalon haladt tovább, ami itt elkezdődött, és felismerte, hogy igazi vágya maga Isten és az ő szeretete. Minden más csak ez után következik.

KÖVETKEZTETÉSEK

A motivációs levelekkel és a konkrét példákkal bemutatott fiatalok – egy kivétellel – 25 és 32 év közöttiek; inkább a harminchoz közeliek. Talán az közös bennük, hogy fiatal felnőtt koruk elején még nagy lendülettel, lelkesedéssel kezdtek neki egy „álom” megvalósításához, a pályaválasztáshoz, kapcsolatok kialakításához. Azóta megtapasztalták, hogy valahol elakadtak. Még nem sikerült elköteleződniük, vagy úgy érzik, mégsem találták meg helyüket a választott életformában, hivatásban. Talán ez az elakadás, elbizonytalanodás indította őket arra, hogy segítséget kérjenek.

A pszichológia és a lelki élet tudósai egyaránt leírták azokat a folyamatokat, amelyeken az ember áthalad élete során. Fiataljaink esetében láttuk, hogy mindhárom (biológiai, pszichológiai és spirituális) szinten, nagyon komoly átalakulások történnek hat hónap alatt is. Ezért úgy gondolom, az ő kísérésük elsősorban lelkigondozói, s csak ezután lelkivezetői feladat. A fiatalokkal pedig minden esetben tisztáznunk kell, hogy a kísérő milyen szerepben – lelkigondozóként vagy lelkivezetőként – áll mellettük.

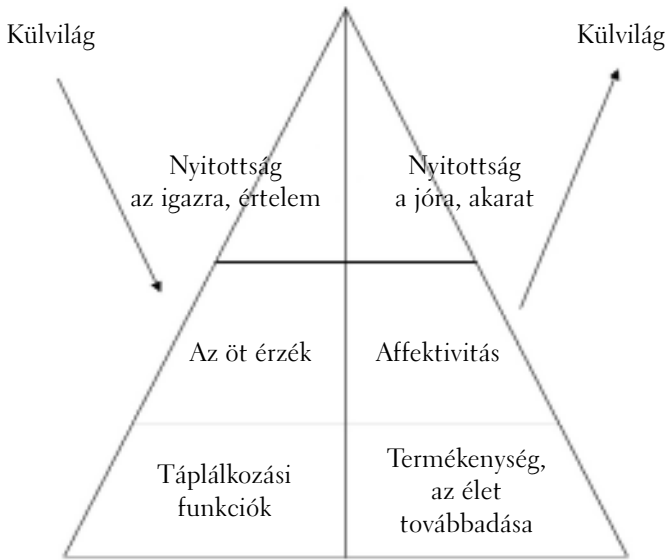
A másik felismerésem az, hogy mély és átfogó ismeret szükséges mind a pszichológiai, mind a spirituális folyamatokról és kölcsönhatásokról. Tanulmányomban röviden, a teljesség igénye nélkül bemutattam Pascal Ide modelljét, a lelki élet karmelita lelkiség szerint leírását, valamint Len Sperry integratív modelljét, amely már tartalmazza a szomatikus, pszichológiai, spirituális és szociális, illetve erkölcsi dimenzi-

ót. Ezek általánosságban tartalmazzák a fontosabb fogalmakat, amelyekkel egy személy átalakulása leírható, s egy lelkigondozói, lelkivezetői munkamódszer kidolgozható. Ugyanakkor fontosnak tartom, hogy a kísérők tisztában legyenek kompetenciahatáraikkal. A spirituális és pszichológiai folyamatok bizonyos szintű ismerete nem jelentheti a különböző szakterületek keveredését. Az ismertetett konkrét példák is azt mutatják számomra, hogy időnként szükséges lehet más szakemberhez (például pszichológushoz, pszichoterapeutához) delegálnunk klienseinket. A Názáret-iskolában még kidolgozásra vár a delegálás módja és a lehetőségek felkutatása.

A személyek és így a lelki utak nagyon különbözők lehetnek: vannak, akik a lelki életben előrehaladtak, de pszichésen komoly elakadással küzdenek. Ugyanakkor vannak pszichológiailag vagy biológiailag érett személyiségek gyermeki spiritualitással. S mindehhez járul az a végtelen szabadság, amellyel Isten vezeti és ajándékozza meg a személyt. *Aquinói Szent Tamás* szerint a kegyelem a természetre épít. A személy működésének pontosabb ismerete segíthet a kegyelem hatékonyabb befogadásában. Másrészt, mivel a kegyelem érintésére mindenki saját természetes adottságai szerint válaszol, a személyiség működésének mélyebb ismerete nagyobb szabadságot adhat az embereknek, hogy egyéni, csak rájuk jellemző módon éljék meg istenkapcsolatukat.

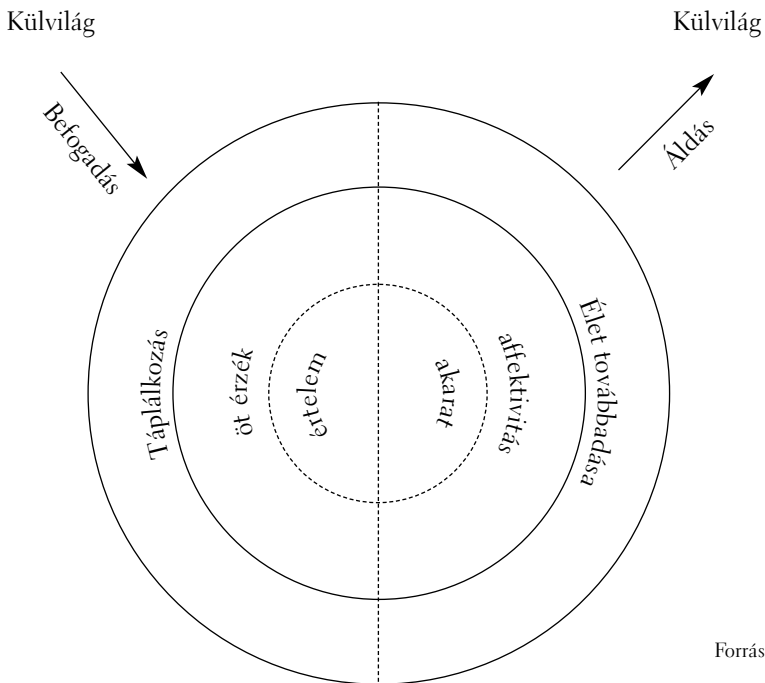
A tanulmányban a személyiségfejlődés folyamatának egy kis szeletén, fiatal felnőttek élethelyzetén keresztül igyekeztem bemutatni a spirituális és pszichológiai folyamatok érintkezési pontjait és az ezekből adódó lehetőségeket a lelkigondozásban. Ugyanígy meg lehetne nézni e folyamatokat például életközépi, átmeneti szakaszban lévő vagy idős személyeknél. Vajon a Teréz által leírt hetedik lakás, az emberi élet teljessége sokak számára csak álom marad, vagy valósággá válhat?

1. ábra: Pascal Ide modellje – Az ember nyitottságai, „férfias” változat

Forrás: Pascal Ide: *Mieux se connaître pour mieux s'aimer*. Paris, 1998, Librairie Arthème Fayard, 28.

2. ábra: Pascal Ide modellje – Az ember nyitottságai, „nőies” változat

Forrás: lásd az 1. ábrát

1. táblázat: A fejlődési folyamat fázisai Pascal Ide szerint

Az ember a struktúraépítés szakaszában (itt az ember működését meghatározó törvényszerűségek az úgynevezett dinamizmusok)	A sebzett ember (a működést meghatározó törvényszerűségek az úgynevezett mechanizmusok)	Újrastrukturálódott ember
A nyitottság dinamizmusa	A bezáródás mechanizmusa	Újramegnyílás
Az egység dinamizmusa	A széthúzás, megosztottság mechanizmusa	Újraegyesülés
Az újítás dinamizmusa	Az ismétlések mechanizmusa	Döntés a változtatás mellett

2. táblázat: Len Sperry integratív modelljét összegző táblázat

Morális terület	Spirituális terület	Pszichológiai terület	Átalakulási terület
<i>Erények</i>	<i>Spirituális gyakorlatok</i>	<i>Énképességek</i>	<i>Az átalakulás dimenziói</i>
Mértékletesség, testi egészség	A vágyak átalakítása	Énhatékonyság, önmérséklet	Szomatikus
Együttérzés, gondoskodás önmagunkról	A szív gyógyítása, megtanulni szeretni (szeretve lenni)	Önértékelés, spontaneitás, önnyugtató, intimitás, kreativitás, énfolytonosság, autonómia	Érzelmi
Szeretet, szentség	Feléleszteni a lelki távlatokat	Autonómia, önátadás	Vallási/spirituális
Megbízhatóság, hűség	Erkölcösen élni	Elkötelezettség, intimitás	Morális
Okosság	A bölcsesség és a megértés fejlesztése	Kritikus gondolkodás	Intellektuális
Igazságosság, bátorság	A szolgálat lelkiületének megélése	Társadalomtudat	Társadalmi-politikai

Sors, fordulat, lehetőség

